

בבא קמא מ"ה

משנה

שור שהוא יוצא ליסקל והקדישו בעליו אינו מוקדש, שחטו בשרו אסור. ואם עד שלא נגמר דינו הקדישו בעליו מוקדש, ואם שחטו בשרו מותר. ואם בעל השור מסרו לשומר לפני שהשור נגח, השומר מתחייב בנוקי השור כמו שהבעלים היה חייב בהם.

גמרא

עד שנגמר דינו מכרו מכור הקדישו מוקדש בשרו מותר
תנו רבנן, שור שהמית עד שלא נגמר דינו, ומכרו בעליו לחרישה, מכור¹⁹³, הקדישו מוקדש¹⁹⁴, שחטו בשרו מותר, החזירו שומר לבית בעליו מוחזר¹⁹⁵. אבל לאחר שנגמר דינו, מכרו אינו מכור, הקדישו אינו מוקדש¹⁹⁶, שחטו בשרו אסור, החזירו שומר לבית בעליו אינו מוחזר. רבי יעקב אומר, אף משנגמר דינו החזירו שומר לבית בעליו מוחזר. ואמרת הגמרא שלכאורה הם נחלקים שלחכמים אין אומרים באיסורי הנאה הרי שלך לפניך, ולרבי יעקב סובר שאומרים באיסורי הנאה הרי שלך לפניך, והיוצא להלכה בגזל חמץ ועבר עליו הפסח אם יכול להחזירו ולומר הרי שלך לפניך.

אומרים באיסור^{הנ} הרי דחה רבה ואמר, שהכל מודים שניתן לומר באיסורי הנאה שלך לפניך
עליו הפסח¹⁹⁷, שאם לא כן יחלקו בגנב חמץ ועבר עליו הפסח אם יכול להחזירו. וממה שלא נחלקו משמע שמודים שיכול לומר הרי שלך לפניך¹⁹⁸. אלא נחלקו שלחכמים אין גומרים את דינו של שור אלא בפניו, ובעל השור יכול לומר לשומר אילו היית מחזיר לי את השור לפני שגמרו את דינו הייתי מבריהו לאגם ולא היה נסקל. וכשלא עשית זאת¹⁹⁹ מסרת את שורי בידי מי שאיני יכול לעמוד עמו בדין.

193 פירוש רש"י ואפ"ל ר"ת שאינו נאסר מחיים אסור להשהותו ולענות את דינו. ובמהדורא אחרת פירש רש"י שאם מכרו אינו מקח טעות מפני שהמוכר יאמר לקונה היית צריך לשחטו לפני שיגמר דינו. ובסיפא לא אומרים שהמעות מתנה מפני שלא כולם יודעים שדינו של שור שהרג לסקילה. תוס'.

194 ואם נהנה ממנו מעל. רש"י.

195 ואפילו שבי"ד יקחו מידו את השור מפני שבשעה שהחזירו החזיר לו שור טוב. רש"י.

196 ההקדש לא חל מפני שאינו ברשותו. רש"י.

197 רש"י.

198 רש"י מפרש שהגמרא דייקה שחכמים מודים בגזל חמץ ועבר עליו הפסח שהרי שנינו בברייתא בפרק הגזול גזל חמץ ועבר עליו הפסח שורו והחזירו לו, עד שלא נגמר דינו אומר לו הרי שלך לפניך, משנגמר דינו לא. ומכאן שחכמים סוברים שבחמץ בפסח אומר הרי שלך לפניך. רש"י. התוס' הקשו שהרי מוכח שם שרבה לא היה יודע את אותה הברייתא. אלא אומר ר"י שדייקו ממה שחכמים לא חלקו עם רבי יעקב בחמץ אלא רק בשור הנסקל. תוס'.

199 מפרש שהשומר אינו יכול לומר הרי שלך לפניך מפני שמסר אותו לבית דין בידיו. ולפי זה אפשר להעמיד את כל המשנה בפרק הגזול כחכמים שחולקים על רבי יעקב לפי הדחיה של רבה, ומה ששנינו בשור היוצא להסקל שאומר הרי שלך לפניך הוא כשלא מסרו בידיים לבי"ד. אבל רש"י מפרש שם שרק את הרישא מעמידים כחכמים, והסיפא היא כר' יעקב. מפני שהוא רוצה להעמיד את שור הנסקל של המשנה כשהתפיס בידיים

ורבי יעקב סובר שגומרים את דינו של השור שלא בפניו. וגם אם בעל השור היה מבריה אותו בית דין היו גומרים את דינו לסקילה. וחכמים לומדים שאין גומרים את דינו של השור אלא בפניו מהכתוב: "השור יסקל וגם בעליו יומת" כמיתת הבעלים כן מיתת השור, וכמו שאין גומרים את דינו של האדם אלא בפניו, כך אין גומרים את דינו של השור אלא בפניו. ורבי יעקב סובר שאין גומרים את דינו של האדם אלא בפניו כדי שהוא יוכל לטעון לזכותו בפני בית הדין, אבל השור אינו בר טענה²⁰⁰.

ד' נכנסו תחת הבעלים הרגו תמיסתנו רבנו, ארבעה שומרים שקבלו שור לשמירה נהרגים ופטורים מכופר
נכנסו תחת הבעלים, ואלו הן שומר חנם, והשואל, נושא שכר, והשוכר. הרג השור אדם תמים נהרגים, ופטורים מן הכופר. מועדים נהרגים ומשלמים את הכופר, וחייבים להחזיר דמי שור לבעליו חוץ משומר חנם²⁰¹. שואלת הגמרא, אם מדובר כששמרו את השור שלא יזיק, כל השומרים²⁰² פטורים מלשלם את דמי השור לבעליו. ואם הם לא שמרו אותו, אפילו שומר חנם חייב לשלם את דמיו לבעלים? עונה הגמרא, מדובר כשהם שמרו את השור שמירה פחותה, ולא שמרו אותו שמירה מעולה. כשנעל בפני השור בדלת שיכולה לעמוד ברוח מצויה. שומר חנם כיון שאינו חייב לשמור על השור שמירה טובה יותר, הוא לא פשע בשמירתו ונפטר מלשלם לבעלים את דמי השור. ושאר השומרים כיון שהם חייבים בגנבה ואבדה, הם חייבים לשמור שמירה מעולה יותר, ולכן הם פשעו בשמירתם וחייבים לשלם את דמי השור לבעלים.

כ"א שאמר אין לו שמירה אלא שואלת הגמרא, אם הברייתא אומרת שבמועדים ששמרו עליהם שמירה פחותה משלמים כופר, סכין
סוברת כרבי מאיר שלמועד לא מספיקה שמירה פחותה, קשה שהרי לרבי מאיר שוכר דינו כשומר חנם. והברייתא צריכה לומר, חוץ משומר חנם והשוכר. ואם היא כרבי יהודה שאומר שוכר כשומר שכר. הרי רבי יהודה סובר שלמועד מספיקה שמירה פחותה. ומדוע במועדים חייבים לשלם כופר? עונה הגמרא, שהברייתא היא כרבי אליעזר הסובר שלשור מועד אפילו שמירה מעולה אינה מספיקה, וכל שכן ששמירה פחותה²⁰³ כמו ששמרו אינה מספיקה ולכן משלמים את הכופר, ולשלם לבעלים את דמי השור. ובשוכר הוא סובר כרבי יהודה, ששוכר הוא

ליד ב"ד. ור"י מפרש שגם כשלא התפס בידים לבי"ד הוא היוק ניכר וכיון שנפל לידי בי"ד ע"י פשיעתו אינו יכול לומר הרי שלך לפניך, כמו שאינו יכול לומר זאת בחמץ ועבר עליו הפסח שהוא היוק שאינו ניכר. ור' יעקב סובר שמה שהשור נופל לידי בי"ד והם סקלו אותו אינו נחשב היוק ניכר. תוס'.

200 ואפילו אם אומרים במקומות אחרים כמיתת הבעלים כן מיתת השור כאן אין לדרוש אותו. תוס'.

201 והיה אפשר לומר אם שמרו שמירה מעולה כולם פטורים חוץ משואל. תוס'.

202 ואפילו שואל שחייב לשלם לבעלים דמי שור יהיה פטור מהכופר. תוס'.

203 אבל אי אפשר להעמיד כר"א כששמרו שמירה מעולה, מפני שאע"ג שלר"א חייב בכופר, פטורים מלשלם דמי שור לבעלים מפני שמה היה עליהם לעשות. רש"י.

כשומר שכר, ולכן שנינו חוץ משומר חנם. אביי אמר, הברייתא היא כרבי מאיר ויש להחליף את דברי רבי מאיר ורבי יהודה. כמו שרבה בר אבנה שנה, שוכר כיצד משלם רבי מאיר אומר כשומר שכר ורבי יהודה אומר כשומר חנם.

אמר רבי אלעזר, מסר שורו לשומר חנם, הזיק חייב הוזק פטור. שואלת הגמרא, אם קיבל עליו את שמירת נזקיו אפילו אם הוזק יהיה חייב, ואם לא קיבל את שמירת נזקיו יהיה פטור אפילו אם הזיק? אמר רבא, ומדובר כשהשומר הכיר בו שהוא נגחן, ומן הסתם הוא קיבל עליו שהשור לא יזיק לאחרים, אבל הוא לא העלה בדעתו שהוא יזוק על ידי אחרים, ולא קיבל עליו לשמור שהוא לא יזוק.

משנה

אופן השמירה על השור רבי מאיר אומר, בעל השור ששמר את השור בשמירה פחותה כשנעל בפניו בדלת שיכולה לעמוד בפני רוח מצויה ויצא והזיק, חייב. רבי יהודה אומר, תם חייב ומועד פטור שנאמר "ולא ישמרנו בעליו" מכאן שהתורה הצריכה שבשור המועד די שישמור אותו בשמירה פחותה. רבי אלעזר אומר, אין למועד שמירה אלא סכין של שחיטה, ואפילו אם שמר אותו שמירה מעולה ויצא והזיק חייב²⁰⁴.

גמרא

לר"מ סתם שוורים לאו בחזקת שימור מבארת הגמרא, שטעמו של רבי מאיר הוא שאומרים 'סתם שוורים לאו בחזקת שימור עומדים'²⁰⁵, אדם אינו שומר את שורו כלל אלא מנחי לו לצאת. והתורה אמרה שבשור תם שנגח בעליו חייב לשלם כדי שישמרו אותו שמירה פחותה לכל הפחות. והכתוב במועד: "והועד בבעליו ולא ישמרנו" מלמד שהבעלים צריכים לשמור את השור שמירה מעולה. ולומדים בגזירה שווה "נגיחה" לתם "נגיחה" למועד שהבעלים צריכים לשמור את התם שמירה מעולה.

לר"י סתם שוורים בחזקת שימור "ולא ישמרנו" ורבי יהודה סובר שאומרים 'סתם שוורים ריבוי אחר ריבוי למעט מועד משמירה מעולה' בחזקת שימור עומדים, וכל אדם שומר את שורו שמירה פחותה, והתורה כתבה שתם ישלם כדי שישמרו על השור שמירה מעולה. והכתוב במועד: "ולא ישמרנו" משמעותו שישמרו אותו שמירה מעולה, וכיון שאין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט, והכתוב מיעט את המועד משמירה מעולה ודי לו בשמירה פחותה. והתורה מיעטה רק את המועד משמירה מעולה בכתוב

204 רש"י.

205 לפי הגרסא שגורסים בר"מ סתם שוורים לאו בחזקת שימור קיימי. ובר"י סתם שוורים בחזקת שימור קיימי הפירוש הוא לא כמו שמפרשים בפרק ראשון במחלוקת אם ח"נ הוא קנס או ממון, סתם שוורים לאו בחזקת שימור אלא דרכם להזיק. אלא לאו בחזקת שימור שבסתם בני אדם אינם שומרים את השוורים. ור"ת גרס להפך בר"מ סתם שוורים בחזקת שימור, ולכן הבעלים שסבורים שאין דרכם להזיק אינם חוששים לשומרם. ולר"י הבעלים חוששים לשמרם. ובין לר"י ובין לר"מ פלגא נזקא קנסא. תוס'.

”וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ“ לזה ולא לאחר, ולגבי שור תם התורה לא מיעטה.

שואלת הגמרא, והרי הכתוב ”וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ“ בא ללאו, כלומר ללמד שאם לא שמרו כראוי ויצא והזיק חייב? עונה הגמרא, שממה שכתוב ”וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ“ לזה ולא לאחר, ולא כתוב ”וְלֹא יִשְׁמור“, לומדים שמיעטנו משמירה מעולה רק את המועד, ולא את התם.

ראב”י אומר אחד תם ואחד מועד שמרו שמירה פחותה פטור
תנו רבנן, רבי אליעזר בן יעקב אומר אחד תם ואחד מועד ששמרו שמירה פחותה פטור. ורבי אליעזר

בן יעקב סובר כרבי יהודה שלמועד די בשמירה פחותה. ולומדים שגם לתם די בשמירה פחותה בגזירה שווה ”נגיחה“ ”נגיחה“ נגיחה לתם נגיחה למועד. אמר רב אדא בר אהבה, לא פטר רבי יהודה במועד ששמרו שמירה פחותה, אלא את צד המועד שבו²⁰⁶. אבל צד התמות לא די בשמירה פחותה, ואם לא שמר שמירה מעולה, אלא שמירה פחותה ישלם חצי נזק.

מועד לקרן ימין אינו מועד לקרן שמאל
אמר רב, מועד לקרן ימין אינו מועד לקרן שמאל. ושואלת הגמרא לפי מי אמר זאת רב²⁰⁷? אם לרבי

מאיר, הרי לשיטתו צריכים לשמור שמירה מעולה בין בתם ובין במועד. ואם רב אמר זאת לפי שיטת רבי יהודה, הרי גם לשיטתו אם הבעלים שמרו שמירה פחותה והשור נגח והזיק בקרן ימין שהועד לה, הוא פטור. ואם השור נגח והזיק בקרן שמאל שלא הועד לה, חייב כיון שלתם צריכים שמירה מעולה? מבארת הגמרא, שרב אמר זאת לדברי רבי יהודה, אלא שחולק על רב אדא בר אהבה וסובר שלרבי יהודה שור מועד ששמרו שמירה פחותה פטור לגמרי. ורב אמר שיש בשור אחד גם צד תמות וגם צד מועדות רק בשור שהועד לקרן ימין, ונגח בקרן שמאל. אבל בשור מועד לגמרי לא יתכנו גם צד תמות וגם צד מועדות בשור אחד.

אמר רבה, רבי אלעזר לומד שאין לשור מועד שמירה, ממה שנאמר: ”וְהוּעַד בְּבַעְלָיו וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ“, שוב אין לו שמירה לזה. הקשה אביי, והרי גם בבור נאמר: ”וְלֹא יִכְסְנוּ“, האם נאמר גם כאן ששוב אין לו כיסוי. והרי שנינו במשנה, כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור? אלא אמר אביי, טעמו של רבי אלעזר הוא כבברייתא ששנינו, רבי נתן אומר מניין שלא יגדל אדם כלב רע בתוך ביתו ואל יעמיד סולם רעוע בתוך ביתו, שנאמר: ”וְלֹא תָשִׂים דָּמִים בְּבֵיתְךָ“.

²⁰⁶ רב אדא בר אהבה אמר זאת מסבא, האם מפני שנעשה מועד יהיה פטור כשמר שמירה פחותה אפ' מחצי נזק. והיות ואמרים צד תמות במקומה עומדת לחומרא אמרים זאת גם לקולא, שאינו משלם אלא מגופו. אבל לא לענין שאם הודה יפטר שהרי כיון שהשור הועד אינו קנס אלא ממון. תוס'.

²⁰⁷ בודאי רב לא צריך לומר ששור שהועד לקרן ימין אינו מועד לקרן שמאל לענין תשלומים, שאינו משלם נ"ש אלא ח"נ. שהרי שנינו דברים רבים כאלה, מועד לאדם אינו מועד לבהמה, אלא רב אמר לענין שמירה שאם נגח בקרן שמאל שלא הועד לה דינו כתם. רש"י.

וכתוב "וְלֹא יִשְׁמְרֵנוּ" הוא לא יקיימנו²⁰⁸.

הדרן עלך פרק 'שור שנגח ד' וה'

---

208 אבל לבור מספיק כיסוי מפני שיש לו תקנה כשמכסהו כראוי. או שנאמר שבתחילה הגמרא הבינה שר"א אמר לענין תשלומים. אבל כשהגמרא מסיקה שטעמו כרבי נתן ר"א לא מחייב בתשלומים כששמר שמירה מעולה, אלא רק ר"א אומר רק שאסור לקיימו. תוס'.

